

RDEČI PRAPOR

Izhaja
v Ljubljani
vsaki petek.

Glasilo jugoslov. soc. demokracije.

Naročnina znaša: Za avstro-ogrsko kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K. — Za Nemčijo za celo leto 5.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K. — Za Ameriko za celo leto 7.28 K. — Posamezne številke stanejo 10 vin. — Reklamacije so poštnine proste. Ne-frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 46.

V Ljubljani, dne 16. novembra 1906.

Leto IX.

NASLOVA: Za dopise, rokopise za list: **Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana.** — Za denarne pošiljke, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: **Upravištvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Frančiškanske ulice št. 8/1.**

Disciplina — avtoriteta . . .

Predpostavljane in podrejenost — to je okostje, ki se pokaže vsakemu opazovalcu naše kapitalistične družbe, tudi če je ne pregleduje z Röntgenovimi žarki. V tem zistemu višjega in nižjega, ki deli neenako pravice in dolžnosti, imata poseben zvok besedi «disciplina» in «avtoriteta». Kamor se nastavi uho, povsod odmevati. V državi, pri vojski, v šoli, v družini, v cerkvi, v tovarni, povsod je disciplina temelj, avtoriteta pa vrhunec. Pravijo, da bi bila brez njih nemogoča vsaka družba. Najbolj zanešeni idealisti, takozani individualistični anarhisti pobijajo to teorijo z vso silo in trdijo, da je vsaka disciplina, vsaka avtoriteta zanižanje svobode, pa si vstvarjajo v domišljiji družbo, v kateri je vsakdo brezpogojno sam svoj gospodar, ki ga ne sme omejevat nobena človeška moč — nikjer, nikdar in v ničemur.

Anarhisti so idealisti in utopisti ter prezirajo, da se ne more ustvariti človeške družbe izven realnega sveta, če se pa ostane na trdi zemlji, se mora sprejeti njene neizpremenljive pogoje. Okolščine sedanjosti in tudi dogledne bodočnosti izključujejo absolutno svobodo, ker ljudje ne morejo živeti brez neke medsebojne odvisnosti. Nihče sicer ne more prorokovati, kako se razvijejo razmere in v njih ljudje v bodočih tisočletjih; nihče ne more kategorično zanikati, da se ne bi mogel v nedogledni prihodnosti uresničiti tudi najsmelejši anarhistični

ideal. V naši dobi seveda ni podlage zanj; sredstva, ki so sedaj človeku na razpolago, ne zadostujejo, da bi si mogel kdorkoli urediti svoje življenje v vseh odnošajih brez podpore drugih ljudi. Ravno ta potreba vzajemnosti pa zahteva tudi ureditev razmer, ker se more zavarovati mogočo svobodo samo s tako ureditvijo.

Iz tega dejstva izvira tudi potreba discipline in avtoritete.

Disciplina je socialna lastnost. Ona zahteva, da se podredi posameznik zahtevam skupnosti. V potrebah vzajemnosti pa je pravična avtoriteta.

Ako bi imela oba pojma tudi v praksi tak pomen, tedaj bi bilo vse prav. Tako disciplino bi čeval in taki avtoriteti bi se podložil vsak socialno čuteč in misleč človek, ker bi se zavedal, da varuje svoje lastne interese najboljše, služeč skupnosti in ker bi bil v avtoriteti, katero priznava, tudi sam obsežen.

Toda tako bi moglo biti samo v socialni družbi, izključeno je pa v sedanji razredni, ki ne pozna skupnih interesov, temveč postavlja povsod koristi enih koristim drugih nasproti. Najpravičnejši pojmi se morajo na taki podlagi popačiti in izgubiti svoj pravi pomen. Tako je tudi disciplina, ki bi morala imeti svrho, varovati pravilno delo in sodelovanje celega državnega aparata, postala popane, omejujoč svobodo in zatirajoč jo do popolnega uničenja. Avtoriteta pa je sredstvo, s katerim se prevstvarja posamezne ljudi v malike in zahteva, da se jim izkazuje božansko čast.

Največjo ulogo igra disciplina v organizmih, kjer so posamezni deli drug drugemu

strogo podrejeni, odnosno predpostavljeni. Tam pomeni disciplina v navadni praksi brezpogojno pokornost vsakega podrejenega. Kdor ima višji naslov ali več rozet na ovratniku, ima tudi več znanja, več razuma — to je predpostavka take discipline. Podrejen si, vsled tega imaš manj pameti, torej slušaj in molči. Ako se pomisli, da je funkcioniranje vsakega organizma le tedaj dobro, ako izvira vse delovanje v celoti in v posameznostih iz najvišjega razuma, tedaj je jasno, da ne more biti zdrava disciplina, ki naredi vse odvisno od slučajnosti. Nič drugega kakor slučaj pa ni, ako je največje znanje in najvišji razum obsežen v glavi prvega zapovednika. Kjer pa ni tega slučaja — in priznati se mora vendar, da je vsaj zelo redek, če ne popolnoma izključen — mora postati taka disciplina nevarna, ker zaradi svojega lastnega nevažnega obstanka prepreči funkcijo pravega razuma.

Take so pa vendar dandanes razmere, kamorkoli se ozremo: V državnih zavodih, v deželnih, v privatnih podjetjih, skratka povsod. Avtoriteta višjega uničuje veljavo nižjega, tudi če bi bila pozitivno desetkrat večja in koristnejša.

Toda ugovarja se, da mora biti disciplina urejena, ker bi sicer ne bilo norme in vsakdo bi lahko trdil, da je njegovo mnenje bolje in nihče ne bi hotel slušati. Navidezno se da tako utemeljiti vse, kar se imenuje dandanes disciplino. Ali dočim se lahko prizna, da morajo biti za razmerje med posameznimi deli neke stalne določbe, se tudi ne sme zanikati, da so interesi skupnosti važnejši od delov. Urad ali podjetje ne more biti nikoli samo zase in samo radi sebe na svetu, temveč

Listek.

Hans Kirchsteiger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan.
Dalje.

Sedaj je izostal odgovor dlje časa. V župnikovem spominu je oživela izpoved, ki jo je bil slišal pred mnogimi leti v puščavi od Lenke. Že davno je bila pokopana tista izpoved pod spovednim pečatom. In nankrat se odpira stari grob. On pa ne sme odpreti ust; spovedni pečat jih je zaprl za večne čase. Kaj naj odgovori?

Končno upre pogled čvrsto na škofa in pravi resno: „Z dobro vestjo lahko rečem, da je devica.“ Toda dolgo čakanje na odgovor je utrdilo škofa v mnenju, da laže.

„In z ravno tako dobro vestjo nalažete svojega škofa. Ali ni neka Ana v gospojnskem župnišču hči Vaše kuharice?“

Zopet je sledila tišina, dočim so se borili župnikovi možgani s spovednim pečatom. Končno je sledil obupni odgovor: „Kar je meni znano, ne.“

„Tako; torej vem jaz več kakor Vi. Ali kdo je oče tiste Ane, pač veste?“ je dejal škof prav ironično, zroč na tla, kakor bi pričakoval, da pade sedaj župnik, premagan od škofove vsegavednosti, skesan in spokorjen na tla ter zajeclja „pater peccavi“.

Ali grešnik je ostal pokoncu, dočim se mu je moralo čitati zavedanje greha z lažnjivega obraza. Saj ni smel poznati očeta. Sveti spovedni pečat mu prepoveduje to in zato odgovori kratko: „Ne, škofovska milost, ne vem.“

„Tako, tako; torej Vam mora povedati škof. Najpoprej pa moram še vprašati: Ali je ta kuharičina hči še devica?“

Tako vprašujoč ga je gledal škof kakor vsegaveden Bog.

In sedaj bi se bil župnik res skoraj zgrudil na tla. Kolena so se mu šibila kakor da se morajo prelomiti. Vrtelo se mu je v glavi, roka se je dvignila k plašno utripajočemu srcu. V škofovih očeh so bila to sama znamenja greha. Moj Bog, tudi še to vprašanje, na katero ne sme odgovoriti, ker mu zapira tudi izpoved gospoda urednika usta. In tako čvrsto so bila zaprla, da v strahu in v razburjenju sploh ni premogel odgovora. Ta molk pa je bil toliko, kakor jasna obtožba samega sebe.

„Kaj me niste razumeli? Vprašal sem Vas, ali je tisto dekle, hči Vaše kuharice — mislim, da ji je ime Ana — še čista devica?“

Naposled je zbral župnik toliko svoje misli, da je z ozirom na spovedni pečat zajecljaj:

„Kolikor je meni znano, je Ana devica.“

„No, Vi ste mi lep župnik, ki niti ne vé, kaj se godi v njegovem župnišču. Glejte, še nikoli nisem bil v Gospojni; tiste po-

mora služiti splošnejšemu namenu, prebivalstvu, javnosti, mestu, deželi i. t. d. Koristi take splošnosti pa niso zavarovane, ako nastopa posamezna institucija kakor mašinerija, ki funkcionira sama zase bodisi še bolj precizno, temveč le tedaj, ako služi z največjo močjo, kar je premore; ne ako se izvrši v vsem volja glavarja, temveč ako da celi aparat od sebe vse tisto, kar se po pravici od njega zahteva, ako porabi znanje, zmožnosti, moči vseh svojih udov, more biti splošnost zadovoljna.

Disciplini, kateri je predpogoj kadavrska poslušnost, ne doseže nikoli tega cilja. Zanj je treba, da so vsi udje disciplinirani, ali da varujejo disciplino iz lastnega prepričanja in iz zavesti potrebe.

To pa zahteva predvsem, da si znajo predpostavljati pridobiti zaupanje svojih podrejenih organov, kajti samo s pomočjo takega zaupanja jih lahko prepričajo in dosežejo njih voljno službo. Uradnik, uslužbenec, ki izvršuje svojo nalogo le zato, ker ima predstojnik disciplinarna sredstva, pa ga lahko strahuje, ni nič prida in njegovo mehanično izvrševanje delo bode male cene, pa še to izgubi, ako izpodbije najneznatnejši slučaj formalno disciplino. Še manj pa je vreden predstojnik, ki si ne zna pridobiti takih služabnikov.

S samim pojmom discipline jih ne pridobi nikoli. Prava disciplina vzklija tam, kjer imajo nižji organi vero v višjo zmožnost predpostavljenega in kjer opazijo njegovo stremenje, da ravna z njimi pravično po zaslugi, da priznava njih zmožnosti in jim daje prilžnost za razvoj. Ali treba je tudi, da so taki uslužbenci prosti dnevnih skrbi in da lahko posvetijo svoje moči službi z vso vnemo. Tudi najidealnejše službene razmere ne rodé zanesljivih uslužbencev, ako jih mori vprašanje, kaj bodo dali družini, kako bodo plačali dolgove, kako bodo živeli v starosti. Prva skrb za disciplino, je skrb za blagostanje prizadetih. Kdor jo izvršuje in kdor si zna pridobiti zaupanje svojih podložnikov, ima tudi avtoriteto, pa če ne bi imel nobenega naslova in nobene šarže.

Kje so v današnji družbi take razmere?

Ni jih, ne bode jih, kajti kapitalistična družba jih izključuje.

Tudi v družbi, za katero stremi socialna demokracija, bode disciplina, ali ona ne uniči svobode, ker bode identična z interesom vseh, torej z interesom vsakega posameznika, identična z najvišjo svobodo, ki je mogoča med ljudmi in najboljša varovalka svobode.

Zistem Khuen-Hedervary na Kranjskem.

Shod, ki ga je sklical odbor ad hoc vsled znane disciplinacije na Studencu, se je vršil

kvarjene osebe v Vaši hiši sploh ne poznam in vendar Vam lahko povem, kar bi Vi radi zatajili. Tista oseba ni več devica, Vi jo pa trpite v župnišču prav tako kakor njeno pokvarjeno mater, kljub vsem cerkvenim zakonom in v splošno pohujšanje. Kam naj bi prišla sveta cerkev, ako ne bi župnik vedel vsega, kar zamolče slabi duhovniki? Morda Vam tudi ni znano, da je tista brezbožna oseba že gravata? Govorite vendar . . . " se je jezil škof, ko župnik, ki so se mu vrtele črne pike pred očmi, ni mogel odgovoriti. "Govorite, kadar Vas vpraša škof, ki ga je namestil Bog. A le pustite odgovor, saj Vam čitam z obraza krivico. Slaba vest vam brani govoriti."

Kajti sedaj mora pasti na kolena in prositi za milost. In on, škof usmiljenega Boga, bi bil tudi usmiljen z velikim grešnikom, ako bi ponižno prosil odpuščanja. Samo iz župnije bi ga odstranil, na eno leto bi ga poslal v duhovniško kaznilnico, potem, ko bi bil dovolj skesan, bi ga pa namestil za kaplana. Da, to bi storil; in že

v nedeljo dopoldan v dvorani hotela «Union». Oznaciti se ga mora vsekakor za velik uspeh, kajti podal je dokaz, da se je začela dramiti tudi zavest ljubljanskega prebivalstva; zanimanje za javne interese, ki je pri nas že skoraj popolnoma zamrznilo, se zopet ogreva in narašča, pa bode moral tudi deželni odbor izpoznati, da je ljudstvo instanca, katere se ne sme prezirati. Shod je bil jako dobro obiskan; sočasno je bilo v dvorani do 2000 ljudi, a ker so se poslušalci precej menjavali, je bilo faktično število udeležencev še mnogo večje. To je pa tem bolj pomembno, ker shod ni bil prirejen pod nobeno strankarsko firmo, temveč so ga sklicali zastopniki vseh struj, izvzemaši ortodoksne liberalce.

Shod je otvoril v imenu sklicateljev ces. svetnik, gospod Ivan Franke, naznanivši, da so povabljeni gospodje deželni glavar, deželni odborniki in deželni poslanci. V predsedništvo so bili soglasno izvoljeni gospod profesor Franke za predsednika, sodrug Mlinar in gospod dr. Pegan za podpredsednika, sodrug Zahradnik in gospod Jeraj za zapisničarja.

Prvi je poročal gospod dr. Ravnihar. Stvarna vsebina njegovega referata je našim čitateljem znana iz zadnje priloge. Govornik je podal ves merodajni material v jasni, pregledni obliki na podlagi zanesljivih aktov in je napravil paralelo med umobolnico v pretečenom času in izza prihoda drja. Robide. Tudi kdor ni videl z lastnimi očmi blaznice, je moral dobiti nedvomno sliko velikanskega preokreta, ki se je izvršil, odkar je prišel sedaj odslovljeni ordinarij na Studenec. Opravičeno je povdarjal govornik, da je deželni odbor marljivo zbral vse, kar bi mogel očitati drju Robidi, a zamolčal je vse njegove zasluge. S pomočjo aktov je izpodbil poročevalca vsa tista očitanja, ki bi mogla narediti na nepoučenega čitatelja dekreta slab vtisk ter je zaključil svoj obširni in formalno dovršeni govor z dokazom, da je bila disciplinacija drja. Robide nevtemeljena in samo poznavalca celega zistema umljiva, zato je pa tudi treba, nastopiti proti celemu zistemu.

Drugi govornik g. Gostinčar je opisal našim čitateljem že znane razmere v deželni prisilni delavnici, ki so tudi značilne za socialne nazore deželnega odbora. Omenil je tudi neki slučaj iz gospodarske šole na Grmu, kjer se je vrtnarju, očetu šesterih otrok vzelo od njegovega malega stanovanja sobo, tako da mu je ostala samo sobica s kuhinjo. do delilo se je ravnateljevemu stanovanju, ki šteje sedaj šest sob.

Sodrug Kristan je povdarjal, da je afera drja. Robide samo simptom celotnega zistema, ki je popolnoma enak nekdanjemu Khuen-

je razširjal roke, da bi prižel izgubljenega sina na svoje škofovsko srce, in bi ga potem duhovništvo cele škofije občudovalo zaradi velike milosrčnosti. Naglasujoč vsako besedo, je dejal še svečano, počasi, s pogledom zmagovalne vsegavednosti:

"Pa vsaj zapeljivca te osebe poznate, častiti? . . ."

Ali je mogoče? Župnik se ne zgrudi skesan pred škofom na tla. Celo ponosno se vzravna, oko se mu zasveti skoraj radostno. Pokonci stoji kakor mož, ki se ne boji niti škofa, lahkoten smehlja mu pleše okoli usten, ki jih hoče ravnokar odpreti.

Da, to bi bilo zmagoslavje! Kako bi padel škof iz vmišljene bogoravnosti in vsegavednosti v človeško ničemurnost, ako bi sedaj dejal: "Ali poznam zapeljivca? Da, da, prav dobro ga poznam, vse bolje nego Vi, ki sodite ljudi samo po videzu, a ne po značaju. Zapeljivec nedolžne Anke je Vaš ljubljeneec, ki ste mi ga poslali, da naščuje občino proti župniku, ki ste ga poslali v

Hedervaryjevemu zistemu na Hrvatskem. Deželni odbor se čuti tako vzvišenega, tako absolutnega, da ne «prenaša» nagajanja in izrazov lastnega prepričanja. Deželni uradniki in uslužbenci bi morali biti mrtvi stroji, da bi mu bili všeč: za prebivalstvo, kateremu bi moral biti deželni odbor prvi služabnik, je pa treba, da so uradniki in uslužbenci živi ljudje. Ako daje deželni odbor take primere z brezobzirnim odpuščanjem, tedaj mora nastati pri privatnih podjetnikih mnenje, da ravnajo lahko ravno tako s svojimi delavci. To nevarnost je treba pravočasno zaježiti. Zato ne sme ostati današnji shod osamljen pojav, temveč mora biti začetek akcije, ki naj se nadaljuje, dokler se ne doseže pozitivnega uspeha. Ne gre se za maščevanje nad deželnim odborom, temveč za to, da se popravi storjene krivice in da se jih prepreči za bodočnost. Seveda je treba izpoznati, da je treba za izpremenjeno zistema reforme od temelja; deželni odbor bode dežloval v smislu ljudskih zahtev, kadar bode čutil, da je organ ljudstva in zato je splošna in enaka volilna pravica tudi za deželni zbor nujno potrebna.

Predsednik je vprašal po vsakem govorniku, ali je navzoč kak deželni odbornik, a nihče se ni oglasil. Tedaj je predložil sodrug Kocmur sledečo

resolucijo:

Javni ljudski shod, zbran dne 11. novembra 1906 v veliki dvorani hotela «Union», protestira, da deželni odbor ne posvečuje svoje skrbi deželnim zavodom v tisti meri, kakor je le-ti po svojem namenu zaslužijo in kakor to zlasti zahtevajo moderne pridobitve znanosti; ta protest zadeva deželni odbor tako glede uprave, ustrojitve in ureditve deželnih zavodov, kakor glede na njih namesčenih uslužbencev; ljudski shod posebno zahteva, da se čimprej ustanovi deželni zdravstveni svet, zakaj zdravstvo je prevažno, da bi o njem odločevali zgolj lajiki ali posamezniki; dalje protestira ljudski shod proti opetovanemu discipliniranju deželnih uslužbencev iz političnih nagibov; deželni odbor s svojimi uslužbenci ne postopa v zmislu socialnih zahtev našega časa, vsled česar pričakujemo predvsem, da nujno popravi vse, deželnim uslužbencem v nasprotju z imenovanimi zahtevami storjene krivice; zlasti pa je javna zahteva, da deželni odbor v prihodnjem zasedanju deželnega zbora le-temu predloži duhu našega časa ustrezajočo službeno pragmatiko z disciplinarnim redom, ki pa naj ne obsega samo dolžnosti uslužbencev, ampak naj primerno zavaruje tudi njih pravice; končno javni ljudski shod apelira na deželni zbor, da dá našemu današnjemu protestu napram po-

Gospojno, da bi napravil tam iz dobre, jasnogledne občine same dobre ude Vaše stranke brez lastne volje, da bi zatrl naravnega duha z rimskim farizejstvom in onemogočil hudobnega svobodomiselnega župnika. Ta svetohlinski Rimljanec je tisti zapeljivec, ki ga hoče poznati Vaša škofovska milost za vsako ceno. Zato bi Vas prosil sedaj prav resno za dobrega kaplana. Ako mi zaupate mojega starega tovariša Oettingerja, Vam jamčim, da bode za leto dni vreden župnije."

Ali usta, ki so hotela ravnokar govoriti, so se stisnila še močnejše, zobje so se zagreble v ustnice, jasni izraz lica se je izpremenil v bridko bolečino, glava se je sklonila na prsi, roki sta obviseli brezmočni ob telesu in prsti so mehanično delali, kakor da hočejo raztrgati mrežo, v kateri je vjet njih gospodar. Mrz je izpreletaval tresoče se telo župnika, ki se je komaj držal na nogah, njegovo oko je pa gledalo kakor obupano škofa, ki si vzlic svoji vsegavednosti ni mogel razložiti tega prizora.

stopanju deželnega odbora primerne poučarke ter naj čimprej uresniči v tej resoluciji navedene zahteve.

Shod je sprejel resolucijo soglasno. Nasprotno glasovanje gosp. Čhama je bilo pač smatrati za »dovtip«.

Dr. Ravnihar je še predlagal, naj ostane odbor ad hoc, ki se je konstituiral povodom tega slučaja, v permanenci in naj izvrši vse potrebne korake. Tudi ta predlog je bil sprejet soglasno.

Tedaj je predsednik zaključil shod, ki se je izvršil v uzornem redu.

* * *

Odbor je izvolil v deputacijo, ki naj izroči resolucijo shoda deželnemu glavarju Deleteli in deželnemu predsedniku Schwarzu, svoje člane drja. Ravniharja, E. Kristana in drja. Pegana.

* * *

Afera se nahaja sedaj v štadiju, ki omogoča vsako rešitev. Nedvomno ostane deželni odbor lahko na svojem absolutističnem stališču in odkloni vsako remeduro. Seveda mora tedaj sprejeti odgovornost za vse posledice in po današnjem razpoloženju v najširših krogih je jasno, da se s trmo ne da pokopati nezadovoljnosti in ogorčenosti, ki se širi od dne do dne. Avtokracija je v naših časih najne srečnejši zistem in vsi primeri dokazujejo, da nima trajnosti nikjer, pa je ne bi mogla imeti niti na Kranjskem. Javno mnenje je malopomembno, dokler vlada med ljudstvom indiferentizem. Ali nobeno ljudstvo ni tako topo, da ga ne bi udarci končno vendar zdramili, kadar mu pridejo do živga. In na Kranjskem se je ljudstvo začelo dramiti!

Za deželni odbor je torej edino priporočljivo, da zapusti svoje stališče in da poišče nova pota. Grehi so se zgodili, to je neoporečno. Ali se se jih lahko popravi, ako že ne vseh, pa vsaj marsikatero. Deželnemu odboru ni treba pravzaprav nič drugega, nego prevdarka in revizije njegovega dosedanjega ravnanja. Strah, da bi izgubil svoj ugled, je prazen in votel, ako ustreže splošnim željam in sanira razmere. Tako daleč se ni prišlo, da bi se klicalo »a la lanterne«; geslo se ne glasi »maščevanje«! Remedure se zahteva; zahteva se je po pravici in deželni odbor pridobi največ, ako posluša ljudski glas in zaključki dosedanja ero.

Vse, kar store ljudje, je razumljivo. Če ravno so nagibi včasih skriti. Tudi praksa deželnega odbora ni nič slučajnega, temveč je utemeljena v razmerah in tudi za deželni odbor velja teza: Vse razumeti, se pravi vse odpustiti. Kdor pozna značaj našega v svojem jedru vzlic vsem vehementnim oblikam blagega

ljudstva, ne more dvomiti niti trenotek, da bode v hipu izvršene remedure pozabilo na vse pregrehe ob veselju, da je doseglo pravični namen.

Deželnemu odboru se ni treba bati očitanja slabosti. Tista opevana doslednost, ki zahteva, da se ostane za vsako ceno pri začeti poti, čeravno se izkaže, da je zgrešena, ni moč in tudi ne znamenje moči. Konsekvencnost samo iz strahu pred inkonsekvenco je največja slabost. Moč pa vodi vedno na tisto pot, ki je prava, pa naj se dvigajo kakršnekoli zapreke. Deželni odbor se pokaže močnega, ako prizna sam sebi, da so ga vodili predsodki po napačnih stezah.

Vsa nepristranska javnost pričakuje tak preobrat. In če bi se mogel povzpeti deželni odbor na tako višavo, bi si pridobil velikansko zaslugo, ki bi se pokazala šele po izvršenem činu. Situacija, katero je povzročil s svojimi disciplinacijami, je združila politično diametralno nasprotne elemente na sodelovanje, ki je seveda omejeno na določen krog interesov, ali vsekakor velevažnih interesov. Zelo majhna je četica, ki stoji ob strani v brezodno podporo deželnega odbora; niti vseh pristašev »Slovenskega Naroda« se ne sme prištevati zagovornikom tega zistema. Razven strogo političnih vprašanj so na svetu vendar še reči, ki zadevajo ljudstvo sploh in se mora vsakdo pri njih spomniti na stari pregovor: »Danes meni, jutri tebi.« Čimbolj se razširja zavest takih skupnih zadev, tembolj sili izpoznanje vse prizadete kroge na dostojnost in koncilijantnost tudi v prepornih vprašanjih ter civilizira vse boje. Politična nasprotja zato ne izginejo; za to skrbje že nasprotni interesi. Ali uglasjenost v boju je velikanska pridobitev za ves narod. Na to pa bi neizmerno uplival deželni odbor s pravično rešitvijo akutnih vprašanj, ki bi obkrožila bengalično lučjo točke, v katerih so vsi solidarno prizadeti.

Važen trenotek je napočil za kranjski deželni odbor in kmalu se mora pokazati, ali je kos svoji nalogi. Še se ne maramo pridružiti absolutnim črnoglednikom, kajli ako se hoče, se spravi se vse lahko v pravi tir. Vprašanje je, ako se hoče.

Deželni odbor ima besedo.

Politični odsevi.

Volilna reforma je na zmagovitem pohodu. Bojazen, da nastanejo v zbornici nove težave in zapreke, ki bi spravile reformo v faktično nevarnost, se zmanjšuje od dne do dne in število njenih nasprotnikov pada rapidno. Dobro znamenje za končno usodo preosnove je to, da se odstranjuje celo naravne težave z velikimi večinami in da glavne

morilec duš! Da imam krvosramnika med svojim duhovništvom, to je najbridkejša, kar je moglo zadeti moje dobro srce. Od liberalnega duhovnika, kakršen ste Vi, seveda ni bilo pričakovati nič drugega.

Nenadno draženje v želodcu je prekinilo škofovo propoved. Celo prečastiti gospod tajnik je zakasnil s svojo skledo.

Ali je zadela strela tla pred župnikom, da je strmel predse kakor brez duha in da ni zalučal obtožbe, zavedajoč se svoje nedolžnosti, tožitelju v obraz?

Ne, strela ni udarila pred njega, marveč zadela ga je samega. Spovedni pečat je bil tisto železo, ki je naravnalo strela nanj. Čutil je, kakor bi se zadril širok žebelj v njegovo čelo in s topo ostjo se zagrebel v možgane, pa jih trgal. Že ni več slišal krafkih besed, ki jih je pravil škof tajniku: »Samostan bosih spokorjencev. — Zapoved očetu priorju — vaje, pokora — izpreobrnitev.«

Nič ni vedel, kako je prišel iz razkošnih škofovih soban na dvorišče. Le, ko je šel

skupine same delujejo na skrajšanje formalnega postopanja. Osamljene besede posameznih političarjev ne vznemirjajo nikogar več; ako preliva Abrahamovic solze nad pluralnim zistemom, vendar vsakdo, da Poljaki ne bodo več izkopali groba reformi, ki ne obsega pluralne norosti. Naravno je, da mislijo nekateri preveč temperamentni poslanci, da izsilijo s hudimi grožnjami še kakšne koristi zase; ali večina se je že privadila takemu mogočnemu žuganju, pa se tiho smehlja, kadar letajo besede črez cilj. Splošna situacija je ta, da čuti takorekoč cela zbornica nemogočnost do sedanjega volilnega reda, in kar se ne da preprečiti, temu se razsodni ljudje ne upirajo. Generalna debata je končana; specialna debata bode tako okrajšana, da se ne bode debatiralo o vsaki točki posebej, temveč o skupinah, s čemur se prihrani mnogo dragocenega časa. Nastop radikalnih nasprotnikov je dobil tako obliko, da se je zgabil zmernejšim nasprotnikom in jih pregnal. Schönererjanci in naši liberalci so že osamljeni, kar pomeni, da je fizična sila, ki bi utegnila preprečiti reformo, že premajhna. Tako je skoraj popolnoma gotovo, da bode preosnova rešena, in sicer rešena pravočasno.

Državni zbor nadaljuje pridno drugo čitanje volilne reforme. V pondeljek sta govorila oba generalna govornika za generalno debato, poslanec Klumpar pa Franko Stein. Prvi je prav dobro označil potrebo realne politike, ki nalaga Čehom, da glasujejo za volilno reformo kljub njenim pomanjkljivostim v narodnem in socialnem oziru, ne pa da bi se podili za iluzijami in bi v bodočih letih pričakovali od sedanjih moči boljše reforme. Njegov govor je naredil najboljši vtisk v zbornici. Potem je govoril Franko Stein, Vsenemec, ki je prišel kot »delavski« poslanec v državni zbor, kjer opravlja hlapčevsko službo Schönererjevega priganjača, ultranacionalnega razgrajača in zagrizenega nasprotnika delavskih interesov. Ves njegov »govor« ni obsegal nič drugega, kakor besne osebne napade na poslance Šustersiča, Šukljeta in Ploja. Da si je izbral ravno slovenske poslance, bi moralo vendar slovenske narodnjake nekoliko prisiliti na razmišljanje. Mi nimamo povoda, da bi branili klerikalne poslance, mislimo pa vendar, da se s pospeševanjem Steinove taktike ne podpira ravno ugleda slovenskega naroda. A končno je bila stvar taka, da je na dnevnem redu volilna reforma, ne pa osebe Šustersiča, Šukljeta in Ploja; če bi se moglo posameznim poslancem očitati kdove kaj, se s tem vendar ne more zadeti volilne reforme, ki stoji izven kroga vseh osebnosti. Sploh pa je tisti način boja, ki ga kultivirajo

Velika, prevelika je bila izkušnja, da bi odprl škofu oči s tistimi besedami in tako odpravil hudobneža iz svoje hiše, ljubi občini pa obranil mir.

Ali o pravem času se je spomnil, da je duhovnik, ki mora žrtvovati lastno življenje, preden bi prelomil sveti spovedni pečat. Sedaj je izkušnja premagana, a tudi škof je prepričan o župnikovem grehu.

„Še enkrat Vas vprašam, ali poznate zapeljivca?“

Skoraj brezglasno so dihnili izsušena župnikova usta: „Ne.“

Sedaj je stopil škof, visoko vzravnan, proti župniku. Oči v sveti ogorčenosti uprte nanj, je bil videti, kakor da vidi zakrknjenemu grešniku do dna duše in s takim glasom, kakor bi sam Bog na sodni dan govoril s prokletimi, je zagrmel: „Ako ga Vi ne poznate, hudodelca, ki zapelje najprvo mater, sedaj pa zlorablja svoje lastno dete v mesnem poželenju, Vam moram povedati jaz, jaz, škof, ki mu je Bog zaupal skrb za neumrjoče duše: Vi, Vi ste tisti

mimo številnih častnomeščanskih diplomov, je gledal v odsotnosti duha na steno in tedaj mu je lezel na vest težki greh, da je pozabil naročiti županu, naj imenuje škofa za častnega meščana, kakor se godi po drugih občinah.

Nič ni vedel, kako je prišel na voz, ki je drdral po kamnenem tlaku. Vsaki sunek ga je močno bolet v glavi. Ali na srečo je bila ta vožnja kratka. Ko je moral izstopiti, mu je odleglo. Ali vidi zopet svoje ljube hribe? ... Toda gore so se izpremenile v visoko zidovje in namesto veselih ljudi je opazil dva meniha, ki sta zaprla samostanska vrata za odhajajočim vozom, dočim je na strani škofov tajnik važno govoril z mračnim očetom priorjem.

Mehanično je sledil suhemu možu z rumenim obrazom. Slišal ni, kaj je dejal. Tudi ključa ni slišal, s katerim se je zaprla celica; v nezvesti se je zgrudil.

Menda je dolgo ležal tako. Ko se je končno prebudil, je čutil bodečo bolečino v

Steinovci, po svoji formi škandalozen za zbornico, ki naj zastopa narode cele države. Da more kdo podpirati tak boj, je žalosten pojav našega javnega življenja, pokvarjenega ravno vsled dosedanjega zistema privilegij, ki je degradiral vso politiko na klikovstvo in jo pripravil ob vsako dostojnost. Že zaradi tega je volilna reforma absolutno neizogibna potreba.

Specialna debata o volilni reformi je bila v torek končana glede prve skupine, ki obsega razdelitev števila mandatov med posamezne dežele. Bilo je veliko število predlogov manjšin, debata pa je bila razmeroma kmalu končana. V sredo je bilo glasovanje in so bili odklonjeni vsi minoritetni predlogi. Potem je začela razprava o drugi skupini.

Odsek za volilno reformo obravnava zakon o varstvu volilne svobode in je sprejel § 3. s sledečim besedilom: «Kdor namenoma ponuja, da, ali obljubljuje človeku, opravičenemu voliti, ali komu drugemu premoženjski dobiček z namenom, podkupiti volilnega upravičenca ali ga odvrgniti od izvrševanja volilne pravice, ali pa zato, da izvrši svojo volilno pravico v gotovem smislu; kdor dobi ali sprejme obljubo zase ali za koga drugega, za premoženjski dobiček, tako da res ali dozdevno obljubi, da po podkupljenju ne bode izvršil svoje volilne pravice, ali pa da jo izvrši v gotovem smislu, bode kaznovan zaradi prestopka s strogim zaporom od enega do šestih mesecev. Dotični premoženjski dobiček ali njega denarna vrednost zapade ubožnemu skladu občine.»

Potem je začela razprava o § 4. Posebej se bode obravnavalo o takozvanem «kancelparagrafu». Dr. Adler se je v odseku izrekel proti vsaki izjemni določbi. To je bilo od nekdanj principielno stališče socialne demokracije in nič čudnega ni, da ga varuje socialni demokrat. Sicer je pa treba konstatirati, da se ima o «kancelparagrafu» lahko različno mnenje in tisti hrup, ki se sedaj razlega po liberalnem in po klerikalnem časopisju, je mogočno pritiran. Če kriče eni, da je brez kancelparagrafa cela volilna reforma brez vrednosti, je to ravno tako neumno, kakor če tarnajo drugi, da se ne more sprejeti reforme z omejenim paragrafom. Kdor se boji vsakih volitev brez posebne uzde za duhovništvo, ima prav tako malo zaupanja do svoje moči in pravice, kakor klerikalci, ki se ne upajo zmagati brez zlorabljanja lece in spovednice. Nedvomno je politična agitacija v cerkvi obsojanja vredna, ali to tangira v prvi vrsti cerkev samo, katero politična agitacija prav gotovo onečašča. Če se pa gre za to, da imajo duhovniki v cerkvi privilegij, ki jim omogoča politične dobičke, ki jih laiki ne morejo do-

glavi. Bilo je temno kakor v grobu. Zeblo ga je in udje so ga boleli. Obrnil se je, pa se je čudil, da je postelja nocoj tako trda in pokrivalo tako raskavo. Doma torej ne more biti. Nemogoče. Ta zatohli zrak ne prihaja s planin. Mislil je in mislil — polagoma se mu je vračal v spomin zadnji dan.

Premišljanje ga je močno bolelo, a vendar ni bilo drugače. «Krvosramnik ste,» je dejal škof; in kako strašno ga je gledal! Zakaj se vendar ni branil? — Da — res — spovedni pečat! In glava je zopet udarila ob trdo ležišče. — Ali kje je sedaj? Celo uro mu je mučilo to vprašanje možgane. Tedaj je zaslišal zvonček, tako tenak, kakor doma mrtvaški zvon. Kako dobro bi bilo sedaj, ako bi ležal tukaj kakor mrlič.

Kmalu je zaslišal pri vratih klopotanje težkih sandal. Še nekoliko jih je prišlo, potem je bilo vse mirno. Ali ne daleč se je zglašilo enakomerno petje. Sedaj je izpoznal — polnočno molitev menihov. Hvala Bogu, v sveti hiši je, v božji bližini. Tudi on je začel

seči, tedaj sledi iz tega, da bi bilo treba odpraviti take privilegije, ali ne z omejevanjem, temveč z razširjenjem svobode. Pravico, ki jo ima duhovnik, mora imeti vsakdo drugi; tisti hip, ko začne duhovnik v cerkvi govoriti o politiki, ne opravlja več cerkvene službe in vsakdo bi moral imeti pravico, da mu lahko na mestu odgovori. To je resnično protiklerikalno načelo, ki zadene klerikalizem v njegovem jedru. Kancelparagraf je navidezno radikalen, v resnici pa le priznava predprave duhovništva, ki jih hoče samo nekoliko omejiti. Doseglo bi se pa s tem prav malo, kajti volitve niso edina stvar, o kateri se lahko govori na prižnici, ki so pa tam vendar neumestne; zakon, ki bi zažugal kazni samo tistemu duhovniku, ki agitira v cerkvi za volitve, bi nehoti molče priznal duhovniku, da sme na leci grmeti proti neklerikalnim zakonom, proti svobodni šoli i. t. d. Ali vse to se ne tiče bistva stvari. O svobodi se more govoriti šele tedaj, kadar je utrjena v zavednosti ljudstva. Cerkevna agitacija klerikalcev je nevarna, dokler se je boji neizobraženo ljudstvo. Ne v tem, da grozi duhovnik s peklom, z vicami, z žveplom in z ognjem, temveč v tem, da mu ljudje verujejo, je resnična nevarnost. Dokler je ljudstvo nerazsodno, doseže pop, ki žuga volilcem, da bodo pogubljeni, ako ne volijo klerikalnih kandidatov, v gostilni ravno tak uspeh, kakor v cerkvi. In s kancelparagrafom se jim da končno le še orožje, kajti tedaj bi šele tarnali o zatiranju in o preganjanju cerkve; prav verjetno je, da bi se jih s tako določbo le še bolj podpiralo. Proti zlorabljanju cerkve je pravo, uspešno sredstvo povzdiga in razširjenje izobrazbe. Tedaj ne bode politična agitacija v cerkvi pospeševala klerikalizma, temveč ga uniči, ker bode ljudstvo izpoznalo, da je cerkev vse kaj drugega, nego uče fanatični popi. Verujemo, da je površnim svobodomislecem taka argumentacija precej oddaljena, ali prava je vendar. Ne izjemne zakone za nekatere, temveč enako svobodo za vse — to je pravo svobodoljubno geslo.

Tudi gosposka zbornica je naposled menda izpoznala, da ni njen poklic, preprečevati volilno reformo, ki se tiče poslanske zbornice in da bi bilo njeno dejansko, neprijazno vmešavanje v zadeve zbora izvoljenih poslancev preveč prepotentno in gosposki zbornici sami nevarno, ker bi povzročilo odpor v najširših krogih, ter spravil vprašanje o potrebi gosposke zbornice same na dnevni red. Gospodje velikaši so menda sploh računali, da bode odporna moč njih somišljenikov v poslanski zbornici dovolj velika za strmoglavljenje demokratične reforme in menda so hoteli lani le napraviti «korajžo» dotičnim sovražnikom. Sedaj, ko so jih do-

moliti. Saj Bog ne zapusti nikogar, kdor mu zaupa. Tudi njemu pomaga proti škofovemu očitaniu, tudi njega povede nazaj med njegove gore, k ljubi občini. Zaupno je molil, dokler ga ni objelo krepilno spanje z močnimi rokami.

Že davno prej je pa molil tudi škof; klečal je pred srebrnim razpelom na blazini iz rdečega baržuna z zlatimi čopi. Prelival je solze, moleč za izpreobrnitev hudega grešnika. Končno je zapel Bogu hvalo in slavo, da je dal v svoji ljubezni ubogemu škofu dobro, marljivo, mlado duhovništvo, ki popravi pohujšanje, izhajajoče od starih grešnikov. Zlasti je škof hvalil Boga za ljubega gospoda Avgušтина Grosa, ki ga ne bi dal za deset drugih duhovnikov. Dasi je zločin enega duhovnika grozovit, je vendar božja milost še večja. Dal je škofu z mladim, svetim duhovnikom orodje, s katerim lahko popravi pohujšanje.

Dalje prih.

godki poučili, se akomodirajo in skrbje že sami za pospeševanje reforme. Da se je ne zavleče, nočejo čakati na konec debate v poslanski zbornici, temveč bodo začeli takoj z obravnavo o dogotavljeni materiji. Tako zmaguje reforma na svoji poti, kakor mora zmagovati. Prihodnje volitve se bodo vršile na podlagi novega volilnega reda, to je danes že nedvomna stvar.

Na Moravskem so bile v nedeljo volitve četrte kurije za deželni zbor. Kakor znano, je izdelal ta zbor v zadnjem zasedanju volilno reformo, ki je bila osnovana na podlagi Badenijevega zistema: Ohranitev starih kurij in privesek novega volilnega razreda, v katerem velja splošna volilna pravica. Pluralni zistem torej, ki daje volilcem prvih treh kurij še en glas v četrtem razredu. Poleg tega pa je vpejljal ta reforma še neko posebnost, ki se je mogla roditi edino iz avstrijskih razmer. Ustanovila je takozvani narodni kataster, to se pravi Nemci in Čehi volijo vsak zase, neodvisno drug od drugega. Tako je za četrto kurijo razdeljena cela Morava na štirinajst čeških, in zopet cela Morava na šest nemških volilnih okrajev. Nekoliko diši ta zistem po narodni avtonomiji, vendar ima mnogo pomanjkljivosti. Na podlagi tega reda so bile torej v nedeljo prve volitve, ki so prinesle socialnem demokratu lep uspeh. Češki sodrugi so dobili dva mandata, v osemih okrajih pridejo v ožjo volitev, nemški socialni demokratje so osvojili en mandat, v dveh okrajih so v ožji volitvi.

Zmagali so češki sodrugi v Brnu in v Moravski Ostrovi; v ožjo volitev pridejo v Třebovi, Olomucu, Viskovu, Dašicah, Přerovi, Kroměřížu, Boskovici in Novem Mestecu.

Nemški sodrugi so pridobili mandat v Moravskem Šenberku, v ožjo volitev pridejo v Jevlavi in v Olomucu.

V čeških okrajih so uspehi sledeči: V Brnu je dobil socialni demokrat Hybeš 12.096, narodni socialc Adamira 4575, klerikalec Koukal 6479 glasov. V Moravski Ostrovi: Socialni demokrat Prokeš 10.771, klerikalec Krejčí 5241, Mladoček Hrška 2698 glasov. V Třebiču: Klerikalec Jilek 11.202, socialist Toužil 5961, Machal 4347, pater Zavadil 2289 glasov. V Olomucu: Socialist Nadvorník 6605, Mladoček Smrček 4137, Mohabel 3239, Ševčík 1814, Žizka 1117, Holubička 737 glasov. Viskov: Klerikalec Šramek 8818, socialist Dědek 5876 glasov. Dašice: Klerikalec Chalupa 6726, socialist Svoboda 5297 glasov. Přerov: Klerikalec Smykol 8001, socialist Merta 4925 glasov. Kroměříž: Samostalni nacionalist Reichstädter 7587, socialist Šecha 5790 glasov. Boskovice: Klerikalec Krist 9262, socialist Vaněk 7596 glasov. Novi Městec: Klerikalec Navrátil 9915, socialist Filipínský 7305 glasov. V Hodoninu je izvoljen klerikalec pater Šilinger, v Valaskem Mezeriču klerikalec Kadlcak, v Ogrskem Gradišču klerikalec Vykoukal; v Gaji je ožja volitev med klerikalcem Horakom in Mladočekom Smrčkom.

V nemških okrajih: V Moravskem Šenberku je izvoljen socialni demokrat, poslanec Eldersch z 10.123 glasovi; Vsenemec Schertler je dobil 6203, Pollak 1283 glasov. V Olomucu je dobil nemški nacionalc Prayon 8242, socialist Schlobnik 6556, kršč. socialc Siegel 2134 glasov. V Jevlavi: Liberalec Müller 8023, socialist Freundlich 5667, kršč. socialc Piringer 3381 glasov. V Brnu je izvoljen nemški liberalec Baeran, v Znojmu je ožja volitev med liberalcem Zeisлом in med kršč. socialcem Langom, v Novem Tičinu je izvoljen liberalec dr. Freisler.

Hrvatski sabor je bil v ponedeljek otvoren in pričakovani skandali so se res izvršili. Zanimanje je bilo veliko, največje med socialnimi demokrati, ki so se zbrali v ogromnem številu na Markovem trgu pred saborsko zgradbo. Ko je predsednik dr. Medaković otvoril sejo, je takoj začel starčevićanski koncert. Frankovi Starčevićanci so hoteli na vsak način izsiliti od predsedništva izpričevalo politične poštenosti in dostojnosti; v ta namen so takoj

interpelirali predsednika zaradi neke kritike, ki jo je izrekel dr. Medaković v nekem privatnem pogovoru nad Frankovo stranko. Kritika je bila gotovo opravičena. Frankovo spletkarsko in neodkritosrčno politiko pozna vsakdo na Hrvaškem in bilo bi tudi zelo čudno, če ravno predsednik parlamenta ne bi smel imeti svojega mnenja o političnih strankah in ga ne bi smel privatno izreči. Ali Frankova stranka, ki je skrajno kompromitirana, je hotela na vsak način dobiti izjavo, s katero bi se potem lahko postavljala v javnosti. Da bi bilo vse še lepše, je mladi Frank, sin «vodje», spremljal interpelacijo s klici «hulje!», s katerimi je častil pristase koalicijske. Seveda je škandal naraščal in predsednik je moral prekiniti sejo. Ko jo je zopet otvoril, je podal ban Pejačević programatično izjavo, ki izreka po priliki, da stoji nova vlada na temelju programa koalicijske in da hoče izvesti ustavne reforme, predvsem zakon o čistosti volitev, volilno reformo, tiskovno reformo i. t. d. Potem je dr. Medaković kratko izjavil, da v pogovoru z žurnalistom ni imel namena, žaliti starčevičansko stranko; stari dr. Frank je bil tako previden, pa se je v imenu stranke zadovoljil s to izjavo. Pred saborom so priredili socialni demokrate pravi demonstracijski shod za splošno in enako volilno pravico.

Na Nemškem je menda vendar končana že stara komedija, ki je obstajala v dolgotrajnem alterniranju kratkočasnega refrena «Podbielski pojde — Podbielski ostane». Poljedelski minister Prusije, pl. Podbielski se je, kakor znano, močno kompromitiral vsled svojih zvez z neko tvrdko, ki je prodajala potrebnosti kolonialnemu uradu z ogromnim dobičkom. Že davno se je govorilo, da bode Podbielski po teh škandalih demisioniral, a mož se je še dolgo držal. Sedaj pa se vendar poroča, da je cesar Viljem rešil prošnjo Podbielskega za odpust, a da mu obveže rano, mu je dal briljante k velikemu križu rdečega orla. Padeč je torej mehak.

Na Ruskem se približujejo volitve za državno dumo. Povsod se že delajo priprave, pri vladi in pri strankah in to privlači sedaj skoraj vse zanimanje na se. Nameni vlade se že polagoma razkrivajo. Z razpustom prve dume je hotela vlada ubiti opozicijo. Vsi dogodki izza tistega blaznega ukrepa dokazujejo, da vlada po ravni poti ne pride do tega cilja. Revolucijo, katero je hotel carizem ustrašiti, je pridobila velikansko moč in razpis volitev je že zapisati na račun njenih uspehov. Ali avtokracija se boji teh volitev. Pač so imeli gubernatorji navodila, kako naj do volitev pripravijo javno mnenje; kar so mogli, so tudi storili in pomagala so jim vojaška in bojna sodišča. Vendar vlada ne zaupa njih uspehom, temveč vé, da bi volitve vzlic terorizmu spravile enako ali še radikalnejšo opozicijo v dumo, ako ne poseže policijska roka še na poseben način vmes. Zato naj pomaga senat, da se izpremeni volilni red, seveda v reakcionarnem smislu. Posedujoče kmete se hoče ločiti od veleposestnikov, delavce od meščanov; kdor nima v enem zboru aktivne volilne pravice, tudi ne more biti tam izvoljen in s tako volilno matematiko upa vlada pridobiti večino. Da je car osebno pravi reakcionar, je pokazal s pismom, ki ga je poslal zloglasnemu društvu «pravih ruskih ljudi», povdarjajoč v njem, da je upal s konstitucijo popraviti razmere v Rusiji, da je pa sedaj izgubil to upanje. Batjuška sanja menda o popolni restavraciji absolutizma; pamet ga je že tako zapustila, da ne more premisliti grozljivih posledic, ki bi jih imel tak poizkus — v prvi vrsti za njega samega in za njegovo dinastijo.

Ustavnost na Filipinih. Na podlagi obljube izza leta 1905, da ostane oktroirani red na filipinskih otokih, ki jih je anektirala Severna Amerika, dve leti v veljavi, nalaga predsednik Roosevelt komisiji, da razpiše volitve za prvi parlamentarni zbor na Filipinih, ki ima izvrševati tiste zakonodajne pravice, ki so bile doslej v rokah komisije.

Volitve se razpiše v vseh okrajih, v katerih ne žive črni in druga nekristjanska domača plemena.

Domače stvari.

Deželni odbornik gospod Povše je odšel na štirinajstodnevni dopust. To ne bi bilo nič posebnega. Nenavadno pa je, da je zahteval, naj se pokliče njegovega namestnika, drja. Schweitzerja na substitucijo. Sicer se je v takih slučajih naredilo tako, da so si drugi odborniki razdelili delo dopustnika, kar ga je bilo nujnega. Še bolj zanimivo je pa to, da je sedaj ravno referat o melioracijskem fondu na vrsti, ki je velike važnosti in provzroča dolgotrajnejše delo. Gre se za deželno posojilo v znesku več milijonov, ki se ga namerava porabiti za izsušenje barja, za ureditev hudournikov i. t. d. Da oddaja deželni odbornik tak referat svojemu namestniku, je vsekakor nenavadno. Ali se je gospod Povše že naveličal deželnega odbornišтва? Ali ne zaupa več podpori svoje stranke?

Poslanec dr. Ferjančič je, kakor znano, hud liberalec. To izpričuje s svojim nastopom proti volilni reformi, ki je v sedanjih časih še edini karakteristik slovenskega liberalizma. Ali doma nam pripovedujejo ostanki nekdanje liberalne stranke, da je njena velika kulturna misija obramba svobodne misli na Slovenskem; v svojih vabilih na prihodnji zaupniški shod roti «Slov. Narod» vse svobodomiselnice, naj restavrirajo to izdihujočo stranko, ki je po njegovih trditvah edini branik pred besnim navalom klerikalizma. Kdor bi čital samo liberalno glasila, bi se dal končno še speljati na led. Ali huda bi pela svobodni misli na Slovenskem, ako je ne bi branil nihče drugi, kakor naši liberalci. Kulturna hinavščina te kliče je tako gorostasna, da bi bila povsod drugod taka dvoumna stranka že davno nemogoča. Kdor noče verjeti tega, naj vpraša liberalca drja. Ferjančiča, kakšen je pravzaprav njegov liberalizem, pa se mu bodo ježili lasje. «Braniti svobodno misel» — razglša «Slov. Narod» kot evangelij liberalne stranke; «preganjati svobodno misel s kaznilnico», replicira dr. Ferjančič. Kje je to zapisano — bodo vprašali naši svobodomiselnici. Črno na belem v spisih parmanentnega državnozbornskega odseka za reformo kazenskega zakona, je odgovor. Avstrijsko kazensko pravo je strašno zastarelo in je našemu času tako primerno, kakor v dobi železnic in avtomobilov starinski poštni voz. Končno je tudi potrpežljiva avstrijska država izprevidela, da je treba preobleči srajco, kadar je umazana in suknjo, kadar je raztrgana in da je ravno tako treba modernizirati pravo, kadar se mu rogajo že vse dejanske razmere. Temu izpoznanju ima zahvaliti omenjeni parmanentni odsek svoj obstanek. V njegovih spisih pa se nahaja predlog «za izboljšanje», ki zahteva, da se kaznuje s kaznilnico ali z ječo tistega, ki preklinja boga, ali pa, ki skuša razdejeti vero v boga! In pod tem predlogom je podpis — slovenskega liberalca drja. Ferjančiča! Tako razumeva naš liberalizem varstvo svobodne misli! Tu ne pomaga nobeno izvijanje; predlog ima dva dela, ki sta popolnoma različne vrednosti. Če se zahteva kazen za preklinjanje boga, je to s stališča družbe, ki ne more živeti brez kazni, razumljivo. Sicer se bode zdelo marsikomu smešno, da hočejo slabotni ljudje varovati ugled in veličanstvo boga, ali vsekakor je preklinjanje boga navadna surovost, ki nima ničesar opraviti s svobodo misli. Vse drugače je pa z drugim delom. Ako bi v tem oziru obveljal predlog, tedaj bi bili obsojeni vsi ljudje, ki imajo o božanstvu svoje lastne pojme, na večno hinavščino, ali pa na dosmrtno kaznilnico, kajti kdor bi se priznal ateista, panteista, monista, bi «skušal razdejeti vero v boga» in bi zapadel biriču. Božanstvo je predmet vere, vera je stvar čustva. To pa velja za vsako vero, ne samo za teistične, zato mora biti svoboda za vse enaka. Taka vprašanja so izkušnje za liberalizem. Kjer ni treba trohice poguma, je vsakdo

lahko liberalec, kdor se pa ne upa pokazati svobodomiselnosti, kjer se gre res za temeljna načela, naj pa sploh ne govori o svobodi.

Iz zdravniških krogov se nam piše: Gospod urednik! V zadnji številki Vašega lista pišete, da bi bila zdravnikom potrebna organizacija. Govornik Vaše stranke je omenil to tudi na nedeljskem shodu i z dodatkom, da se zdravniki ne bi smeli sramovati, učiti se od delavcev organizacije. Oba sta zadela pravo, ali menda niste pomislili, kakšne so razmere med našimi zdravniki; morda Vam sploh niso znane. Nikar ne mislite, da je med nami mnogo stanovske solidarnosti. Nikogar ne mislim žaliti, ali konstatiral bi rad nekatera fakta. Med nami je aristokracija in demokracija, med obema pa zija globok prepad. Aristokratje med zdravniki niso tisti, ki imajo morda kak plemenitaski predikat; marsikdo izmed njih je prav plebejskega rodu. To seveda ne škoduje nikomur v mojih očeh. Ampak faktum je, da je mnogo takih, ki se smatrajo do nebes vzvišene nad kolegi, ki jim sreča ni bila tako mila, kakor njim. Taki posamezniki nimajo drugega smotra, kakor pridobiti zase ugoden položaj. Oni ne poznajo splošnega zdravniškega vprašanja, še manj pa mislijo na to, da je tudi to del univerzalnega socialnega vprašanja. Od njih ni pričakovati solidarnosti; kadar govorijo o skupnih stanovskih interesih, mislijo le na zunanje, formalne reči; v takih slučajih se jim zdi zdravniški stan posebno od drugih stanov strogo ločena kasta. Taki posamezniki zamerijo svojim tovarišem celo vsako sodelovanje z ljudmi izven kaste, zlasti s politično pronsansiranimi ljudmi, naj se gre tudi naravnost za važne zadeve zdravnikov. Na drugi strani imate zdravniško demokracijo, pisano družbo. Premislite, da gmotni položaj zdravnikov ni tako sijajen, kakor se navadno sodi. Posamezni primeri ne dokažejo ničesar. Konkurenca med nami je velika in kaj čuda, da vidi marsikdo v protekciji edino rešitev? Protekcije se pa ne doseže lahko, ako se je nima slučajno v sorodništvu ali med intimnimi prijatelji. Mnogi se pehajo za njo in solidarnost stanu mora pretrpeti mnogo močnih sunkov. Težko je priti do količaja zagotovljene ekzistence. Kdor jo ima, se je drži — to ni tako čudno. V takih ekzistencah je pa človek odvisen in močno se mora zatajevati, ako noče nepričakovano obviseti med nebom in zemljo. Odvisnost takega zdravnika je hujska, kakor po moji sodbi odvisnost delavca od svojega gospodarja. Slutim, kaj bi Vi rekli na to. «Organizacije je treba.» To je gotovo res. Ali kde naj se loti tega dela? Človek postane sentimentalni, ako pogleda v druge dežele. Kakšen vzgled nam dajejo občinski zdravniki na Nižjem Avstrijskem! Kakšna solidarnost! Rad priznam, da so se naučili svoje metode od delavstva. Saj so razmere zelo podobne. In nižjeavstrijski zdravniki niso škodovali svojemu ugledu. Pri nas pa? ... Prav imate; organizacije bi nam bilo treba, take organizacije, ki bi skrbela manj za zunanjost, a več za jedro vsega vprašanja: Za gmotne razmere zdravnikov in za njih neodvisnost. Za plače, ki nam jih dajejo uradni, poluradni in neuradni gospodarji, naj zahtevajo od nas vestno izpolnjevanje zdravniške službe; če smo to opravili, naj se nam pa prizna svoboda ... Morda pridemo do tega, ako stopijo zdravniki iz svoje dosedanje rezerve, ki jo napačno tolmačijo s stanovske častjo. Več javne diskuzije o pogojih zdravniške ekzistence bi morda razpršilo nekatere predsodke in ugledilo tla za organizacijo, ki bi jo Vi imenovali «strokovno». Posameznik je slab; zato vabim svoje tovariše na tako diskusijo. Morda se nas tedaj iznajde toliko, da začnemo resno delo.

Rabeljsko paralelo dela «Slov. Narod» med — deželnim odborom in socialno demokracijo. Pravi, da se ne peča rad z afero drja. Robide in vendar piše čisto po nepotrebnem kilometerske notice. Tako se je spravil nad socialne demokrate, češ, da znajo biti ravne taki «rablji», kakor kranjski deželni odbor in

to podkrepljuje s tem, da je sodrug Anton Kristan v Idriji glasoval za odslopitev profesorja L. z ondotne realke. Bilo bi boljše, ako bi «Narod» molčal, kajti gospodu L. s tem nikakor ni koristil. Primerjanje obeh afer nikakor ni bilo umestno. Če protestira kdo proti zistemu deželni odboru, se vendar ne sledi iz tega, da se sploh nikjer in nikdar ne bi smelo odsloviti nobenega človeka. Stvar je pa ta, da je bil odpust profesorja L. v Idriji naravnost neizogiben, kar mora biti tudi «Narodu» znano; saj so odločili njegovi pristaši in sodrug Kristan kot posameznik ni bil večina. Ne gre se nam za to, da bi delali profesorju L. sitnosti, ali odbiti se mora krivični napad, ki ima samo namen, diskreditirati akcijo o deželnih zavodih. «Narod» menda ve, da je bila pravica javnosti idrijske realke v nevarnosti. «Narod» pozna inspiciranje nadzornika srednjih šol, gospoda Hermana Lukasa in njegovo vladi podano poročilo, dopis ministrstva ni dopis deželnega šolskega sveta. Realke je za Idrijo ena najvažnejših javnih zadev; mesto se trudi za poddržavljenje tega zavoda, od remedure v tisti stroki, katero je poučeval profesor L. je bila pa odvisna celo pravica javnosti. «Narod» sam priznava, da je bil njegov odpust opravičen; za odslopitev dr. Robide se pa ne more trditi tega. Nikjer ni enakosti v obeh slučajih in liberalni organ je zadel vse kam drugam, kakor v tarčo.

Najnovejše vesti.

Gradec, 15. novembra. Pri včerajšnjih občinskih volitvah za tretji razred so zmagali socialni demokrati kljub temu, da so se združili proti njim nemški liberalci, nacionalci, vsenemci, klerikalci, krščanski socialci in zloglasna Feichtingerjeva skupina. Socialno-demokratski kandidati so dobili: Karl Haidinger 1611, Vincenc Muhič 1626, Hans Resel 1649, dr. Mihael Schacherl 1637, Karol Sonnleitner 1614, Hans Steinhauer 1567 glasov. Združeni nasprotniki so dobili po 1397 do 1430 glasov; socialni demokrati so torej dobili 170 do 219 glasov večine. Udeležilo se je volitve 61 odstotkov volilcev. Lani so dobili socialisti 1388 do 1452 glasov; letos je torej naraslo njih število za 170 do 219.

Dunaj, 15. novembra. V zbornici je govoril včeraj poslanec dr. Adler proti zahtevi enoletnega bivanja, s katero se zadene velik del delavskega razreda in se pretrga načelo splošne volilne pravice. Za slučaj, da bi bil njegov predlog odklonjen, predlaga, da naj velja v občinah, ki so manjše od volilnega okraja, bivanje v volilnem okraju, ne pa v občini, kakor zahteva načrt. — Choc je utemeljeval svoj predlog glede volilne pravice za ženske ter je zagovarjal skrajšanje bivanja na tri mesece; z enoletnim bivanjem se zadene tudi male uradnike in druge kategorije. — Romančuk (Rusin) je nastopil proti določbi, da se voli razven poslancev še namestnike (v Galiciji, kjer je «proporcionalni» zistem) ter pravi, da je tudi poljska ljudska stranka temu nasprotna. Proti enoletnemu bivanju govori tudi poslanec Schuhmeier, dalje Sobotka, ki zahteva, da naj ima pasivno volilno pravico tudi kdor še ni 30 let star. Na predlog Loserja je sprejet konec debate. Za generalnega govornika pro je izvoljen Pernerstorfer, ki zagovarja odstranitev določbe o bivanju, znižanje starosti za volilno opravičenost od 24 na 20 let ter zagovarja žensko volilno pravico; zahtevati se mora volilno pravico za vse ženske, zato bodo glasovali socialni demokrati za Chocov predlog, ne pa za Hrubyjevega, ki ne zahteva ženske volilne pravice, ampak volilno pravico za dame. Prihodnja seja v petek ob pol 3. uri popoldan.

Dunaj, 14. novembra. Zvezni zbor kovinarjev je izvenredno hitro rešil točko dnevnega reda, ki se peča z narodnim vprašanjem, docim se je prej mislilo, da nastanejo pri tej točki velike težave. Na seji komisije za predloge se je doseglo sporazum med nem-

skimi in češkimi sodrugi, vsled česar je bila sprejeta resolucija predstojništva z nekaterimi dodatki. Načelni del resolucije je ostal neizpremenjen, dalje pa določa resolucija: Posebne češke podružnice se ustanovi tam, kjer želi to 50 udov in je za to stvarna potreba; doneske za češko strokovno komisijo se bode od 1. januarja 1907 direktno potom centralne blagajne odračunavalo. Resolucija je bila sprejeta z vsemi proti trem glasom.

Arte Moderna v Trstu priredi v nedeljo, dne 18. t. m. ob 8^{1/4} uri zvečer v gledališču Goldoni dramatični večer s sledečim vspreedom: 1.) Oproščen, drama v enem dejanju od C. Antona Traversi. 2.) Gosti grmiči, drama v enem dejanju od C. Partufari. 3.) Visoka pesem, igrokaz v enem dejanju od F. Cavalletti. Med posameznimi dejanji svira trio, sestavljen iz gospice I. Fontano (glasovir), prof. E. Finzi (violina), in M. Migliorini (violoncello). Vstopnina 50 vinarjev, lože (brez vstopnine) 2 kroni, sedeži v pritličju 40 vin.

Listnica uredništva.

Zagorje ob Savi. I. P.; Prihodnjič. Pismo prislo že prepozno. — Mnogim dopisnikom: Objavimo, kolikor bode dopuščal prostor.

Okrajna organizacija jugoslov. soc.-dem. stranke v Trstu skliče

v nedeljo, dne 9. decembra t. l. v delavskem domu, II. nadstropje okrajno konferenco

s sledečim dnevnim redom:

- 1.) Volitev predsedništva;
- 2.) poročilo odbora;
- 3.) strankino časopisje;
- 4.) državnozbornske volitve;
- 5.) organizacija in taktika;
- 6.) strokovna organizacija;
- 7.) kulturna organizacija;
- 8.) Slučajnosti.

Konferenca se vrši od 9. ure zjutraj do 1. ure popoldne in od 3. ure popoldne do konca, ter zboruje na podlagi § 2. zborovalnega zakona.

Kot gostje imajo pristop tudi vabljeni sodrugi in drugi.

Za odbor:

F. Jernejčič. J. Petejan. V. Kermolj.

Rudolf Fr. Matschata

fotograf

Ljubno, Josefee št. 166

se priporoča za fotografije vsake vrste, skupine, notranjosti, krajine.

Povečanje po vsaki sliki * * *

Pomanjševanje. Razglednice * * *

Predmeti iz porcelana s fotografijami:

Vrčki, skledice za kavo, pipe * * *

Nagrobne ploče i. t. d. * * *

Emajlovane slike za broše, priveske

Ovratnike, igle, gumbe * * *

Za organizirane delavce 10 odstotkov popusta.

„Rdeči Prapor“ izvod po 10 v. se dobiva

v Ljubljani v tobakarnah: Blaž, Dunajska cesta; Franzot, drž. kolodvor, Spod. Šiška; Kušer, Sv. Petra cesta; Pichler, Kongresni trg št. 8; Svatek, Glavni trg; Šešark, Šelenburgove ulice; Velkavrh, Sv. Jakoba trg; Kleinstein, Jurčičev trg. — **Jesenice:** Mesar Jakob št. 101. — **Trst:** Lavrenčič, Piazza Caserma. — **Gorica:** Krelbel Peter, Kapucinske ulice št. 1. — **Reka:** Ricardo Camera, Corso 16.

Novo urejena

lekarna Josefee v Ljubnem

je nasproti stanovanja gospoda dr. Roberta Liegla, glavnega zdravnika združenih bratovskih skladnic Seegraben

Franz Josef-Strasse 156.

Zaveden delavec

in

prijatelj delavstva

ne pije

Koslerjevega piva!

Shodi.

Zagorje ob Savi. V nedeljo, 18. t. m. ob 3. uri popoldan je javen ljudski shod v dvorani gospoda Mihelčiča na Toplicah. Dnevni red: 1. Kako se imajo delavci pripraviti za prihodnje državnozbornske volitve? 2. Sklepanje.

Delavci! Volilna reforma se približuje oživiljenju. Nedvomno je, da bodo prihodnje državnozbornske volitve na podlagi novega volilnega reda. To izpremeni v veliki meri naš položaj in nam naloži nove, različne naloge glede organizacije in glede dela. Nujno je potrebno, da se izvrši vse, kar zahteva od naš izpremenjeni položaj in zato je ta shod velike važnosti. Treba je, da se ga udeležite vsi. Sklicateljstvo pričakuje torej, da pridete v polnem številu in da razvijete povsod najživahnejšo agitacijo.

Brežice. V nedeljo, 25. novembra ob 10. uri popoldan je javen železničarski shod s sledečim dnevnim redom: Železničarji in starostno zavarovanje. Sodrugi, udeležite se shoda ter pripeljite tudi žene seboj, ker je zanje predmet ravnotako važen.

Zidani Most. V nedeljo, 25. t. m. ob 8. uri zvečer je v gostilni g. Mozerja javen shod železničarjev z dnevnim redom «Železničarji in preskrbljevanje za starost». Važnost dnevnega reda zahteva, da se udeležijo železničarji tega shoda v polnem številu in s svojimi ženami, katerih se tudi tiče starostno zavarovanje.

Ptuj. Shod, ki je bil naznanjen v zadnji številki za petek, 16. t. m., bode v soboto, 17. t. m. zvečer ob naznanjeni uri in že določenem lokalu. To naj vzamejo sodrugi na znanje, pa naj pridejo v soboto polnoštevilno.

Sveče na Koroškem. V nedeljo, ob 10. dopoldan je tukaj v gostilni Adam ljudski shod, na katerem govori sodrug E. Kristan iz Ljubljane. Dnevni red je: Socialna demokracija in volilna reforma. Delavci, agitirajte za mnogobrojen obisk!

Glinje na Koroškem. V nedeljo, 18. t. m. ob 5. uri popoldan je v gostilni gospoda Sablačana ljudski shod. Dnevni red: Socialna demokracija in volilna reforma. Poročevalec sodrug E. Kristan iz Ljubljane. Slovenski delavci, udeležite se mnogobrojno tega važnega shoda!

Iz Otaleža (županija Cerkno) na Goriskem nam pišejo: 11. t. m. se je vršil v gostilni Ogričevi na Travniku imenitno obiskani shod, ki ga je sklical sodrug Jernej Ogrič iz Loga pri Otaležu. Shodu je predsedoval sodrug J. Svetlik, občinski svetovalec v cerkljanski občini. Na dnevnem redu je bilo poročilo o političnem položaju v Avstriji ter o gospodarstvu cerkljanske občine. Govoril je sodrug Anton Kristan iz Idrije, čegar poljudno razpravljanje k obema točkama so poslušalci z velikim zanimanjem sledili. Govoril je tudi še sodrug J. Svetlik iz Pluženj. Shod je bil dobra predpriprava za socialistično gibanje v naši občini.

Shod je med drugim vsprejel resolucijo, v kateri so vsi zborovalci (sami kmetje iz Otačje, Pluženj, Masor, Lasec in Vrhčeva) protestirali proti zidanju novega farovža. — C. kr. glavarstvo v Tolminu je na shod poslalo koncipista dr. Treota iz Tolmina.

Spodnja Hudinja pri Celju. V nedeljo, 21. oktobra t. l. je bil tukaj dobro obiskan ljudski shod z dnevnim redom: 1. Volilna reforma. 2. Izkoriščanje delavstva. Sklicatelj shoda je bil sodrug Borštner, ki je bil izvoljen tudi za predsednika. Poročal je sodrug Čobal iz Zagorja. Govornik je obširno pojasnil volilno reformo in delo v odseku ter je primerno označil sovražnike splošne in enake volilne pravice. Ožigosal je po zaslugi Tollingerjev pluralni zistem, ostro, a pravično je kritiziral nastop dr. Tavčarja v odseku. Opisal je tudi značilno sestavo mariborskega volilnega okraja, ki ima služiti namenu, da dobi poslanec Wastian siguren mandat. Strah pred socialnimi demokrati je narekal to razdelitev in izbacenje okolčanov iz mariborskega volilnega okraja. Končno je govornik pozval sodruge, naj se temeljito pripravijo za prihodnje volitve in naj vstrajno delajo.

Tudi o drugi točki dnevnega reda je govoril sodrug Čobal. Pojasnil je, kako izkorišča kapitalizem delavce in kako mu pri tem delu pomaga klerikalizem. Kmete je zlasti zanimal neki dogodek, ki se jih direktno tiče. Naložena je nova visoka doklada in pravijo, da zato, ker si je dal opat sezidati novo poslopje, namreč — svinjake za 1600 K, ki naj jih plačajo kmetje.

Oglasil se je za besedo tudi tukajšnji davkoplačevalec, ki je potrdil, da je tudi njemu naložena doklada, a on ne razume, zakaj naj to plačuje. Občinski odborniki so v to privolili, ne da bi bili komu prej kaj povedali. Ko se ni nihče več oglasil, je predsednik zaključil zborovanje.

Dopisi.

Iz Idrije. V naši občini je vedno prav čilo življenje. Delavci se vsak dan bolj zanimajo za javne razmere. V nedeljo, 18. t. m. bomo imeli ljudski shod, ki bo gotovo ogromno obiskan, ker bo prav zanimiv predmet na dnevnem redu, namreč: proračun idrijske občine za leto 1907. Shod sklicuje »klub socialno-demokratskih občinskih odborov v Idriji«; poročal pa bode občinski svetovalec sodrug Anton Kristan. Ljudstvo bode pozvano, da da smer naši daljši občinski politiki. — 11. t. m. dopoldne se je vršila občinska seja z dnevnim redom: podražavljenje idrijske mestne realke. V imenu šolskega odseka je poročal sodrug Anton Kristan o celi stvari, ki je končno predlagal, naj se nastopi sedaj pot za podražavljenje. Predlog sodruga A. Kristana se je enoglasno sprejel. Izvolila se je deputacija, ki naj gre intervenirat na Dunaj. V to deputacijo se je enoglasno izvolilo sodruga A. Kristana, gosp. župana in odbornika Grudna. Akcija za podražavljenje je sedaj v dobrih rokah. — Po inicijativi kluba soc.-dem. obč. odborov se ustanovi v Idriji mestna hranilnica. Idejo je sprožil referent kluba v seji načelnikov odsekov. — »Klub soc. dem. odborov« se peča z ustanovitvijo socialne komisije v idrijski občini. V več sejah kluba se je že marljivo pretresala zadeva, ko bode zrela, jo poda klub po svojem referatu občinskemu odboru v pretres. — Odbor lokalne organizacije idrijske se je pečal v eni svojih sej z bodočim strankarskim zborom naše stranke ter se je izrekel za to, da bi se ta vršil o Božiču v Ljubljani in ne v Trstu! Ljubljana je za sedaj ugodnejša, ker bode vendar glavni predmet razprav: bodoče volitve v državni zbor! — Za volilni sklad okrajne organizacije se že zbirajo marljivo prispevki! **Iz Žirov.** Škof Bonaventura Jeglič nas je obiskal. Za vzrok svojega obiska Žirovski dolini je navedel dejstvo, da so med liberalci in klerikalci v Žireh nastali prepiri radi zidanja

cerkve, katere je pri nas v Žireh toliko potreba kot tretjega očesa v glavo. Glavni namen g. Bonaventura Jegliča pa je bil — agitacija za bodoče državnozborske volitve. Mož je po prižnici kričal in razsajal: volite katoliške može, volite vsi verne sinove svete matere cerkve. Smejali smo se mu, fanatiku v škofovski obleki. Mi Žirovci bomo že volili tako, da bo prav. Črne garde gotovo ne! Naša parola je: proč s črno gardo! — Ta mesec, najbrže že 25. t. m. skličemo tukajšnji socialni demokratje velik ljudski shod, ki bo doprinesel zopet nekaj luči med Žirovce. Na škofovo izzivanje bo to najboljši odgovor! Poročat pride sodrug Anton Kristan iz Idrije. —k.

Ptuj. (Z železnice.) Na čuvajnici št. 13 v Ptuj, proga južne železnice Pragerskogrska meja, je bil pomožni čuvaj Goldschmann po ptujskem stražniku naznanjen, ker je pustil prehod odprt; obenem ga je okrajni zdravnik dr. Maucka oklofuta! Bil je obtožen; zagovarjal ga je na iniciativo organizacije dr. Haas iz Maribora in pred ptujskim okrajnim sodiščem je bil oproščen, ali okrožno sodišče v Mariboru ga je obsojilo na 24 ur zapora. Zdravnik Maucka, ki klofuta v službi stoječe osebe, je bil pa obsojen na 20 K globe. Drugi zamenjevalni čuvaj Arnuš, je bil zaradi enakega pregreška že dvakrat obsojen, prvič na 8 dni strogega zapora s trdim ležiščem in v temi, drugič na 24 dni zapora. Mestna straža se nekaj časa posebno trudi, da bi mogla naznanjati železniške čuvaje, ki imajo po 18. urah službe komaj 6 prostih ur. Skoraj čudno je to, kajti nekdanj se ni s te strani nič kaj strogo pazilo na odprte železniške prehode, a čuvaji in stražniki so v lepem sporazumu kar za stavo dremali in kimali po signalnih kočah. Ker pa se je vsled neke sodniške afere pokvaril sporazum železniškega in občinskega funkcionarja, se je sedaj vse izpremenilo. Nas bi to razmerje prav malo brigalo, ali pa mora poplačati sovraštvu teh gospodov železniško osobje, je popolnoma krivično. Tudi mi želimo, da se vrši služba v redu, ali treba jo je najprej tako urediti, da jo je mogoče zmagati. Kar imata gospoda med seboj, naj pa izkuhata sama. Železniški gospod, ki je prizadet, nima nič pravice, zahtevati posebno podporo od osobja. Saj se nismo pozabili, kako je dal uničiti lepe sadne in vinske kulture, ki so jih bili železničarji z ogromnim trudom napravili in v katere so vtaknili poleg težkega dela tudi denarja. Ker takrat se ni imel takega nasprotnika kakor sedaj, ga pač nihče ni poklical na odgovornost. Marsikatera družina je tedaj plakala in dosti jih je postalo nesrečnih, ker je dotični oče izgubil kruh, pa je moral prezgodaj oditi v pokoj. Ko je letos ravnateljstvo južne železnice vprašalo zaradi izboljšanja plač, je odgovoril plemeniti gospod: »Plače odgovarjajo popolnoma tukajšnjim razmeram. Delavci imajo zemljišča in ni jim treba kupovati živil.« Krona in 40 vin. mu bode torej kmalu že previsoka plača. Da bi sam enkrat poskusil tako življenje z družino! Odločno zahtevamo od tega predpostavljene, da resno poskrbi za izboljšanje plač, kajti s 70 krajcarji ne more dandanes živeti družina. Naj se odvadi tega, da pusti posamezno delavce pisati prošnje za izboljšanje, pa jih potem pomeče med star papir, ne da bi le odgovarjal. Mož bi itak zaslužil, da gre že v pokoj, saj je zanj bolj zmožen, kakor za službo. Pri občini naj pa tudi skrbe nekoliko več za svoje lastne stvari, saj imajo menda dosti gnilega.

Društvene vesti.

Jugoslovansko društvo »Danica« v Gradcu je imelo dne 20. oktobra t. l. svoj občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Društveno poročilo. 2. Volitev odbora. 3. Predavanje o svrhi društva in razprava. 4. Vprašanja in predlogi. 5. Raznoterosti. — V odbor so bili izvoljeni sledeči sodruzi: Predsednik Andrija Cukovečki, podpredsednik Štefan Drožar,

blagajnika Josip Božiček, Jakob Skala; tajnika Slavko Posavec, Ervin Tavčar; odborniki J. Horvatek, M. Nikolić, M. Makovec, V. Prahić, V. Bogosavec, St. Petrak; pregledovalci F. Scherer, St. Bubljić, A. Novoselac; nadomestni odborniki A. Antolek, Fr. Mihajlović, Fr. Debogović. O tretji točki dnevnega reda je bila živahna debata: govorili so o svrhi društva temeljito sodruzi Bubljić, Jelencić, Ivanić, Herceg in Cukovečki ob živahnem odobravanju zbora. Društveni prostori so v gostilni »pri čebelnjaku« (»Zum Bienenkorb«), Dominikanergasse 7. Vsi jugoslovanski sodruzi, ki pridejo v Gradec, so vabljeni, da se oglasijo tam, tistim, ki ostanejo, se pa priporoča pristop k društvu, ki ima pred vsem izobraževalni namen in je glavno središče jugoslovanskih delavcev v Gradcu.

Umetnost in književnost.

Dr. Lončar: Politično življenje Slovencev. Cena 60 vin., s poštino 70 vin. Kot ponatisek iz »Naših Zapiskov« je izšla zanimiva študija dr. Lončarja v lični brošuri. Pisatelj je poizkusil objektivno začrtati politično zgodovino Slovencev v širših obzih, kar se mu je prav dobro posrečilo. Pozdraviti je njegovo delo tembolj, ker je to prvi poizkus na tem polju. Ker brez poznavanja preteklosti ni realne politike, in ker obsega knjižica mnogo, sedanji generaciji ne dovolj točno znanega materiala, urejenega strogo v informativne namene, je brošura potrebna vsakomur, ki se peča z javnim življenjem, pa tudi vsakemu, ki se hoče informirati o dosedanjem političnem razvoju slovenskega naroda. Našim sodrugom, ki uvažujejo dejstvo, da se vrši v politiki vse po nujnih zakonih potrebe, in da je vsaka bodočnost nadaljevanje in posledica preteklosti, bode knjižica posebno dobro došla. Založil jo je pisatelj sam, naroči se jo pa lahko pri L. Schwentnerju v Ljubljani.

Restauracija
AUER
Ljubljana
Wolfve ulice št. 12
se priporoča slavnemu občinstvu za obilen obisk.
Spopostovanjem
Jakob Trontelj
restaurater.

Genjenemu občinstvu vobče in posebno še delavstvu najuljudneje naznanjam, da sem s 1. oktobrom 1906 prevzel
gostilno »Nemški vilez«
v Ljubljani, na Rimski cesti št. 5
in bom točil najboljše vino in izvrstno domače Auerjevo pivo.
Priporočam obenem svojo dobro domačo kuhinjo vsem onim, ki žele imeti stalno hrano, prav po zmernih cenah.
Zanesljiva, dobra in točna postrežba.
7—3
Gregor Vrhovnik.

Podpisani sodrugi naznanjajo, da so odprli te dni svojo

gostilno „Alla Scalta“

Via del' Acqua št. 18

kjer se bodo točila **najboljša vina in pivo po prav zmernih cenah**. Tam se lahko naroča tudi **kosila in večerje** po primer-
nih cenah delavstvu, od katerega ravno pričakujejo obilega obiska.

V Trstu, meseca novembra 1906.

2-2

Zaltz in drugi.

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste

52-40

Aleksandra Levi Minzija

Trst — Piazza Rosario 2 — Trst

(šolsko poslopje).

Bogat izbor v tapeterijah, zrcalih in slikah. — Ilustriran
cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo. — Cene
brez konkurence. — Predmeti se postavijo na brod
ali železnico, ne da bi se za to kaj računalo.

**Božične, noveletne
ter imendanske vožilne
listke (dopisnice) s slo-
venskim besedilom**

razpošilja po najnižjih cenah

Wunibald Plann

Dunaj VI., Wallgasse št. 19, poleg
15-2 Rajmundovega gledališča.

Ugodna prilika za nakup radi stečaja neke velike tovarne

samo 3 goldinarje

stane poštni zabojček 5 kilogramov celotne teže (približno
60-60 komadov) pri stiskanju malo poškodovanega, lepo zvrste-
nega, ročno dišečega

35-12 **toaletnega mila**

venja vijoličnega, vrtničnega, obojčnega, solnčnega, spajkinega,
mlijno-mlečnega, smarčnega, breškinega cveta i. t. d.
Razpošilja proti povzetju

podjetje Manhattan

Budimpešta VIII, Bezeredy-utca 3.

Vsaka ponaredba in ponatsek je kazniv.
52-13 Edino pravi je

Thierryev balzam

le z zeleno znamko nune. Zakonito zavarovan. Davno zma-
menito neprekosljiv proti mo-
tenju v prebavljanju, želodčnim
krčm, koliki, nahodu, prsnim bo-
lečinam, influenci i. t. d. — Cena
12 malim ali 6 velikim steklenicam
ali eni specialni steklenici s
patentno zaponko 5 K franko.

Thierryev cantifolijno mazilo je obče znano kot non plus ultra

za vse se tako stare rane, vnetja, poškodbe izpade in otekline
vseh vrst. Cena 3 londkoma K 3-50, pošilja franko le proti naprej
poslanemu denarju ali povzetju

lekarna A. Thierry v Pregradu p. Rog. Slatini

Brezurica s tisoč izvirnimi zahvalami brezplačno in franko. Do-
biva se v vseh večjih lekarnah in medicinskih drogerijah.

Kavarna

„LEON“

v Ljubljani, Stari trg 30

je vsak torek, četrtek, soboto in nedeljo

vso noč odprta.

Z odličnim spoštovanjem

15-13

Fani in Leon Pogačnik.

HOTEL „VEGA“

v Spodnji Šiški pri Ljubljani

18-12

ob glavni cesti nasproti ljudski šoli.

se priporoča slavn. občinstvu za mnogobrojni
obisk. Točijo se **pristna bizeljska, ljubljanska,
dolenjska in vipavska vina ter mengiško dvojno
marčno pivo.**

Gorka in mrzla jedila ob vsaki uri. — Posebna
soba za večje družbe in za društva je na
razpolago.

Velik vrt

s teraso in krasnim razgledom na
kamniške planine in na Smarno
goro.

Za tujce

novi opremljene sobe: postelja 1
krono, soba z dvema posteljama 2
kroni.

Jako ugodna prilika za letovišcarje, za ka-
tere se cena primerno zniža.

Na razpolago so vsi domači listi.

Cene navadne, postrežba točna!

Z odličnim spoštovanjem

Anton Maver, lastnik.

Razpošiljanje blaga na
vse kraje sveta!

Najcenejša, največja
ekspozitna trdka!

H. SUTTNER urar, Ljubljana

Mestni trg nasproti rotovža

prej v Kranju

priporoča **svojo veliko, izborno
zalogo finih**

švicarskih ur,

briljantov, zlatnine in srebrnine

17-11

v veliki izbiri po najnižjih cenah.

V dokaz, da je moje blago
res fino in dobro,
je to, da je razpošiljam po celem
svetu. — Na stotine pohvalnih pisem
je vsakomur prostovoljno na ogled,
da se lahko sam prepriča.

Prosim zahtevajte veliki novi cenik, ki
se pošlje zastonj in poštne prosto.

Delniška družba združenih pivovarn Žalec in Laški trg

Telefon št. 163.

v Ljubljani

Telefon št. 163.

52-14

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in v steklenicah.

Telefon št. 187.

Zaloga v Spodnji Šiški.

Telefon št. 187.